

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра конституційного права та галузевих
дисциплін

08-04-05М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Медіаправо та журналістика розслідувань»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського)
рівня за освітньо-професійною програмою
«Медіаправо та медіабезпека»
спеціальності 061 «Журналістика»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННІП
Протокол № 3 від 15.10.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Медіаправо та журналістика розслідувань» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Медіаправо та медіабезпека» спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання]. Мітчук О. А. – Рівне : НУВГП, 2024. – 32 с.

Укладач:

Мітчук О. А., професор, доктор наук із соціальних комунікацій, професор, професор кафедри інформаційного права та юридичної журналістики.

Відповідальний за випуск: Мітчук О. А., д.н.соц.ком, в.о. завідувача кафедри інформаційного права та юридичної журналістики

Керівник групи забезпечення спеціальності 061 «Медіаправо та медіабезпека» Мітчук О. А.

© О. А. Мітчук, 2024

© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Опис навчальної дисципліни та її структура	7
1.1. Опис навчальної дисципліни	7
1.2. Тематика практичних занять	9
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики	10
1.4. Критерії та шкала оцінювання	10
2. Плани практичних занять	19
3. Самостійна робота студентів	27
4. Індивідуальна робота студентів	27
Рекомендована література	29

ПЕРЕДМОВА

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Медіаправо та журналістика розслідувань» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Медіаправо та медіабезпека» спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної форми навчання розроблено з урахуванням Закону України «Про вищу освіту», Положення про організацію освітнього процесу у Національному університеті водного господарства та природокористування, Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Національному університеті водного господарства та природокористування, змісту освітньо-професійної програми «Медіаправо та медіабезпека» спеціальності 061 «Журналістика».

Предмет вивчення курсу «Медіаправо та журналістика розслідувань» поєднує в собі дві важливі дисципліни, які мають вирішальне значення для діяльності журналістів, особливо тих, хто займається розслідуваннями. Медіаправо, що зосереджено на вивченні правових норм, які регулюють діяльність засобів масової інформації. Зокрема: конституційні права на свободу слова та інформації, законодавство про медіа, цензура та обмеження свободи слова, авторське право та суміжні права, відповідальність за поширення недостовірної інформації, захист честі, гідності та ділової репутації, право на конфіденційність тощо. Та журналістика розслідувань, що присвячено практичним навичкам проведення журналістських розслідувань. методики збору інформації, аналіз даних, візуалізації даних, захист джерел інформації, етичні аспекти журналістики розслідувань тощо.

Медіаправо та журналістика розслідувань – це два тісно пов’язані між собою напрямки, які визначають межі та можливості роботи журналістів, особливо тих, хто займається розслідуваннями. *Медіаправо* – це галузь права, яка регулює відносини у сфері масової інформації. Воно визначає: право на збір інформації, свободу слова, захист джерел інформації тощо, дотримання етичних стандартів, відповідальність за поширення недостовірної інформації, захист особистих даних тощо, відносини між ЗМІ та державою: цензура, ліцензування, доступ до інформації тощо, відносини між ЗМІ та іншими суб’єктами: захист авторських прав, відповідальність за порушення честі та гідності тощо. *Журналістика розслідувань* – це вид журналістики, який передбачає глибоке дослідження важливих суспільних проблем, корупції, злочинності та інших порушень. Журналісти-розслідувачі часто стикаються з тиском з боку влади, бізнесу та інших впливових груп.

Метою викладання навчальної дисципліни «Медіаправо та журналістика розслідувань» передбачає формування у здобувачів освіти функціональної приналежності жанру журналістського розслідування у системі журналістської діяльності, визначити методи збору та роботи із інформацією; розрізняти «мертві» та «живі» джерела інформації, класифікувати і уміло використовувати аналітично опрацьовані дані, враховувати кількість інформації під час проведення журналістського розслідування та критерії, які зміцнюють позицію автора; володіти основними знаряддями репортера, корелювати професійну діяльність із нормативно-правовою складовою медіаправа.

Завданнями навчальної дисципліни є: навчити класифікувати джерела інформації; визначити та схарактеризувати критерії, які можуть змінити позицію

автора у роботі над журналістським розслідуванням; вміти працювати із джерелами інформації; володіти основними знаряддями репортера.

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Медіаправо та журналістика розслідування» розроблені з урахування змісту відповідної освітньої програми та робочої програми дисципліни «Медіаправо та журналістика розслідування».

Вказівки містять опис навчальної дисципліни, тематику практичних занять. Крім того для зручності студентів щодо розуміння можливостей здобуття позитивних оцінок описані контрольні заходи та засоби діагностики та показано критерії та шкала оцінювання. Окрема увага зосереджена на самостійній роботі та завданнях до неї. Методичні вказівки також містять список рекомендованої літератури.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1 Опис навчальної дисципліни

Мета дисципліни – «Медіаправо та журналістика розслідувань» передбачає формування у здобувачів освіти функціональної приналежності жанру журналістського розслідування у системі журналістської діяльності, визначати методи збору та роботи із інформацією; розрізняти «мертві» та «живі» джерела інформації, класифікувати і уміло використовувати аналітично опрацьовані дані, враховувати кількість інформації під час проведення журналістського розслідування та критерії, які зміцнюють позицію автора; володіти основними знаряддями репортера, корелювати професійну діяльність із нормативно-правовою складовою медіаправа.

Завдання навчальної дисципліни – навчити класифікувати джерела інформації; визначити та схарактеризувати критерії, які можуть змінити позицію автора у роботі над журналістським розслідуванням; вміти працювати із джерелами інформації; володіти основними знаряддями репортера.

Вивчення освітньої компоненти супроводжується набуттям таких компетентностей та результатів навчання:

Інтегральна

Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері журналістики.

Загальні

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК06. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні

СК04. Здатність управляти робочими або навчальними процесами у сфері журналістики, які є складними,

непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

СК06. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі журналістики у широких та/або мультидисциплінарних контекстах, за умов неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

СК08. Здатність виконувати складні завдання і вирішувати складні проблеми в галузі медіаправа та медіабезпеки; виробляти ефективні рішення з використанням правового інструментарію, оцінювати сутність подій та процесів з позиції верховенства права та дотримання законодавства.

Опанувавши дисципліну «Медіабезпека та інформаційне суспільство» здобувачі освіти повинні володіти такими **результатами навчання**:

РН03. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН06. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

РН10. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з організацією нових медіаустанов та інституцій.

За підсумками вивчення курсу формуються соціальні навички *soft skills*: Здатність логічно обґрунтовувати свою позицію, здатність до навчання, знаходити вихід із складних ситуацій, ініціативність, вміння працювати в команді, комплексне рішення проблем, формування власної думки, вміння слухати та запитувати та інші.

1.2. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин, денна форма	К-сть годин, заочна форма
1	Сучасна журналістика та професійний інструментарій журналістики розслідування.	2	1
2	Нормативно-правовий супровід роботи журналіста розслідувача.	2	1
3	Специфіка збору інформації під час проведення журналістського розслідування.	4	1
4	Журналістська етика та стандарти професійної	4	1
5	Розслідувальна журналістика та сучасне інформаційне суспільство.	2	1
6	Методика роботи на журналістським дослідженням	4	1
7	Методи реалізації розслідувальної діяльності журналіста	4	1
8	Форми представлення журналістського розслідування на крос-медійних платформах.	2	1
	Всього	24	8

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з освітньої компоненти проводиться за такими формами:

- оцінювання активності та роботи здобувачів освіти на лекціях;
- усне опитування на практичних заняттях або підготовка, презентація і обговорення укладеного та проаналізованого прикладного матеріалу;
- виконання контрольних або тематичнотворчих робіт та тестових завдань;
- участь в обговоренні проблемних питань / дискусія;
- використовуючи отримані навички практико-орієнтованого навчання крізь аналіз конкретних ситуацій (Case-study) аналітичні доповіді;
- виконання поточних контрольних робіт за темами змістових модулів та тестових завдань.

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що визначають ступінь компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «Медіаправо та журналістика розслідувань» є:

- дотримання зазначених дедлайнів виконання всіх видів навчально-професійної роботи, зазначених у робочій програмі навчальної дисципліни;
- аналіз теоретико-прикладної складової акумуляції знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- використання структурних характеристик тематичного діапазону, умов результативності медіа щодо пошуку, оброблення та аналізу інформації;
- використовувати основні поняття та принципи

теоретико-методологічних засади журналістської діяльності (мислення, аналіз, синтез);

- вміння застосовувати теоретико-прикладні знання у професійній діяльності;

- вміння використовувати теоретико-прикладні навички аналізу інформаційного простору України щодо особливостей функціонування медіаправового та медіабезпечного середовища.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- оцінювання роботи студента на лекціях;
- опитування на практичних заняттях;
- опрацювання завдань для самостійної роботи;
- написання модульних контролів.

Порядок оцінювання програмних результатів навчання/результатів навчання:

Вид занять	Бали	Форма контролю
Поточна складова оцінювання		
Змістовий модуль		
<p>Практичне заняття 1. Сучасна журналістика та професійний інструментарій журналістики розслідування. <i>Мета:</i> Охарактеризувати журналістське розслідування як окремий вид аналітичної журналістики. Використовуючи аналіз конкретних ситуацій представити аналітичні методи відображення реальної дійсності у медіа, використовуючи фактчекінг. Обґрунтувати етапи реалізації медіабезпеки та робота журналіста розслідувача..</p>	5	<p>Форми проведення занять – практичне заняття Методи та технології навчання – комбіноване практичне заняття: доповіді, повідомлення, які переходять у розгорнуту дискусію в аудиторії. Форма контролю – підготовка презентації</p>
<p>Практичне заняття 2. Нормативно-правовий супровід роботи журналіста</p>	5	<p>Форми проведення занять – практичне заняття Методи та технології навчання – навчальна</p>

<p>розслідувача. Мета: Охарактеризувати медіаправо й професійна діяльність під час проведення журналістських розслідувань. Використовуючи аналіз конкретних ситуацій проаналізувати ризики та небезпеки професійної діяльності журналіста-розслідувача. Охарактеризувати права та обов'язки журналіста під час роботи над / у журналістському розслідуванні. Обґрунтувати етапи проведення журналістського розслідування.</p>		<p>дискусія, обговорення конкретних ситуацій (Case-study) Форма контролю – аналіз конкретних ситуацій (Case-study)</p>
<p>Практичне заняття 3. Специфіка збору інформації під час проведення журналістського розслідування. Мета: Використовуючи аналіз конкретних ситуацій з'ясувати особливості практики розслідувальної</p>	<p>10</p>	<p>Форми проведення занять – практичне заняття Методи та технології навчання – демонстрація та обговорення Форма контролю – практичне заняття з виступами студентів</p>

<p>журналістики та збір інформації. Роботу із джерелами інформації. Обґрунтувати роботу із соціальними мережами та пошуком інформації в Інтернет. Відкриті та закриті джерела інформації. Охарактеризувати співпрацю журналіста розслідувача із силовими структурами.</p>		
<p>Практичне заняття 4. Журналістська етика та стандарти професійної діяльності. <i>Мета:</i> Використовуючи отримані навички практико-орієнтованого навчання крізь аналіз конкретних ситуацій (Case-study), здійснити на конкретному прикладі (вибір здобувачем освіти) аналіз медіабезпекової діяльності та шляхи захисту журналістів-розслідувачів під час професійної діяльності. Обґрунтувати безпеку журналіста щодо небезпеки діяльності і</p>	5	<p>Форми проведення занять – практичне заняття Методи та технології навчання – навчальна дискусія, обговорення конкретних ситуацій (Case-study) Форма контролю – групове опитування студентів, аналіз конкретних ситуацій (Case-study)</p>

<p>захисту людини. Охарактеризувати правове регулювання діяльності журналіста під час журналістського розслідування.</p>		
<p>Практичне заняття 5. Розслідувальна журналістика та сучасне інформаційне суспільство. <i>Мета:</i> Охарактеризувати специфіку розслідувальної журналістики у сучасних медіа. Визначити на конкретному прикладі (вибір здобувачем освіти) особливості та специфічні ознаки журналістського розслідування. Обґрунтувати загальне і специфічне у методиці журналістського дослідження.</p>	<p>5</p>	<p>Форми проведення занять – практичне заняття Методи та технології навчання – демонстрація презентації та аналіз конкретних ситуацій Форма контролю – обговорення кейсів</p>
<p>Практичне заняття 6. Методика роботи на журналістським дослідженням <i>Мета:</i> Використовуючи конкретну ситуацію виконати практичний кейс провадження</p>	<p>10</p>	<p>Форми проведення занять – практичне заняття Методи та технології навчання – демонстрація презентації та аналіз конкретних ситуацій Форма контролю – обговорення кейсів</p>

<p>журналістського розслідування, визначивши його: задум, тема, гіпотеза, концепція. Обґрунтувати джерела задумів. Формування розслідувальної гіпотези або концепції матеріалу. З'ясувати достовірність інформації, доказовість і переконливість аргументації.</p>		
<p>Практичне заняття 7. Методи реалізації розслідувальної діяльності журналіста Мета: Використовуючи отримані навички практико-орієнтованого навчання крізь аналіз конкретних ситуацій (Case-study) продемонструвати методика роботи над зібраним матеріалом під час розслідування. Обґрунтувати класифікацію інформації зібраної під час розслідування. Охарактеризувати особливості архівування зібраної інформації під</p>	5	<p>Форми проведення занять – практичне заняття Методи та технології навчання – демонстрація презентації та аналіз конкретних ситуацій Форма контролю – обговорення кейсів</p>

час розслідування.		
<p>Практичне заняття 8. Форми представлення журналістського розслідування на крос-медійних платформах. Мета: Використовуючи отримані навички практико-орієнтованого навчання крізь аналіз конкретних ситуацій (Case-study) продемонструвати: основні принципи діяльності – прозорість і мультимедійність, комунікаційно-візуалізаційні етапи творення матеріалу журналістського розслідування. Визначити шляхи розповсюдження журналістського розслідування у соціально-інформаційних мережах та охарактеризувати платформи інформаційного супроводу.</p>	5	<p>Форми проведення занять – практичне заняття Методи та технології навчання – демонстрація презентації та аналіз конкретних ситуацій Форма контролю – обговорення кейсів</p>
Усього практичні заняття	50	
Індивідуальне науково-дослідне завдання	10	Наукова стаття, або тези або реферат.

Усього поточна складова оцінювання:	60	
<i>Підсумкова складова оцінювання</i>		
2.1 Модульний контроль №1	20	Тести
2.2 Модульний контроль №2	20	Тести
Усього підсумкова складова оцінювання:	40	
РАЗОМ	100	

Шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Відмінно
82-89 балів	Добре
74-81 балів	
64-73 балів	
60-63 балів	Задовільно
35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Сучасна журналістика та професійний інструментарій журналістики розслідування.

План.

1.1. Журналістське розслідування як окремий вид аналітичної журналістики.

1.2. Аналітичні методи відображення реальної дійсності у медіа. Фактчекінг

1.3. Медіабезпека та робота журналіста розслідувача.

Методичні рекомендації:

Охарактеризувати журналістське розслідування як окремий вид аналітичної журналістики.

Використовуючи аналіз конкретних ситуацій представити аналітичні методи відображення реальної дійсності у медіа, використовуючи фактчекінг.

Обґрунтувати етапи реалізації медіабезпеки та робота журналіста розслідувача.

Завдання для самостійної роботи:

Написання аналітичної статті: виберіть тему статті, проаналізуйте обрану тему, висуньте власні гіпотези та обґрунтуйте їх.

Створення відеоролика: Зніміть відеоролик, в якому ви розповісте про результати свого дослідження або продемонструєте процес проведення розслідування.

Форми проведення занять – практичне заняття

Методи та технології навчання – комбіноване практичне заняття: доповіді, повідомлення, які переходять у розгорнуту дискусію в аудиторії. **Форма контролю** – підготовка презентації

ТЕМА 2. Нормативно-правовий супровід роботи журналіста розслідувача.

План.

2.1. Медіаправо й професійна діяльність під час

журналістських розслідувань.

2.2. Ризики та небезпеки професійної діяльності журналіста-розслідувача. Права та обов'язки журналіста під час роботи над / у журналістському розслідуванні.

2.3. Медіабезпека та етапи проведення журналістського розслідування. Публічна інформація та доступ до неї

Методичні рекомендації:

Охарактеризувати медіаправо й професійна діяльність під час проведення журналістських розслідувань. Використовуючи аналіз конкретних ситуацій проаналізувати ризики та небезпеки професійної діяльності журналіста-розслідувача. Охарактеризувати права та обов'язки журналіста під час роботи над / у журналістському розслідуванні. Обґрунтувати етапи проведення журналістського розслідування.

Завдання для самостійної роботи:

Проаналізуйте основні статті Конституції України, Закону України «Про медіа», інших законів та підзаконних нормативних актів, що регулюють діяльність журналістів-розслідувачів. Зробіть порівняльний аналіз українського законодавства з міжнародними стандартами в галузі свободи слова та доступу до інформації.

Дослідіть правові межі журналістського розслідування: що можна, а чого не можна розслідувати? Які обмеження існують? Вивчіть відповідальність журналіста-розслідувача за поширення недостовірної інформації або порушення авторських прав. Проаналізуйте основні етичні кодекси журналістів та їх застосування в практиці журналістських розслідувань.

Форми проведення занять – практичне заняття

Методи та технології навчання – навчальна дискусія, обговорення конкретних ситуацій (Case-study)

Форма контролю – аналіз конкретних ситуацій (Case-

study)

ТЕМА 3. Специфіка збору інформації під час проведення журналістського розслідування.

План.

3.1. Практика розслідувальної журналістики та збір інформації.

3.2. Джерела інформації. Соціальні мережі та пошук інформації в Інтернет. Відкриті та закриті джерела інформації.

3.3. Співпраця журналіста розслідувача із силовими структурами.

Методичні рекомендації:

Використовуючи аналіз конкретних ситуацій з'ясувати особливості практики розслідувальної журналістики та збір інформації. Роботу із джерелами інформації.

Обґрунтувати роботу із соціальними мережами та пошуком інформації в Інтернет. Відкриті та закриті джерела інформації.

Охарактеризувати співпрацю журналіста розслідувача із силовими структурами.

Завдання до самостійної роботи:

Проаналізуйте використання методів відкритих джерел інформації (OSINT) у розслідуваннях міжнародних корупційних схем.

З'ясуйте етичні дилеми журналіста-розслідувача під час роботи над темами, пов'язаними з національною безпекою. Охарактеризуйте роль соціальних мереж у зборі інформації для журналістських розслідувань: можливості та ризики.

Форми проведення занять – практичне заняття

Методи та технології навчання – демонстрація та обговорення

Форма контролю – практичне заняття з виступами

студентів. Підготовка презентації на задану тему (наприклад, «Роль відкритих даних у державному управлінні»).

ТЕМА 4. Журналістська етика та стандарти професійної діяльності.

План.

4.1. Медіабезпека і шляхи захисту журналістів-розслідувачів під час професійної діяльності.

4.2. Безпека журналіста: небезпека діяльності і захист людини.

4.3. Правове регулювання діяльності журналіста під час журналістського розслідування .

Методичні рекомендації:

Використовуючи отримані навички практико-орієнтованого навчання крізь аналіз конкретних ситуацій (Case-study), здійснити на конкретному прикладі (вибір здобувачем освіти) аналіз медіабезпекової діяльності та шляхи захисту журналістів-розслідувачів під час професійної діяльності.

Обґрунтувати безпеку журналіста щодо небезпеки діяльності і захисту людини.

Охарактеризувати правове регулювання діяльності журналіста під час журналістського розслідування.

Завдання до самостійної роботи:

Проаналізуйте основні принципи, закладені в Кодексі етики українського журналіста. Порівняйте український кодекс з міжнародними стандартами (наприклад, Медельїнський пакт). Обґрунтуйте актуальність кожного з принципів у сучасних умовах. Оберіть конкретну етичну дилему (наприклад, конфлікт інтересів, публікація приватного життя, використання прихованої зйомки) та проаналізуйте її з різних точок зору. Запропонуйте

можливі рішення цієї дилеми з огляду на чинні етичні стандарти.

Форми проведення занять – практичне заняття

Методи та технології навчання – демонстрація презентації

Форма контролю – групове опитування студентів

ТЕМА 5. Розслідувальна журналістика та сучасне інформаційне суспільство.

План

5.1. Розслідувальна журналістика у сучасних медіа як потреба часу

5.2. Особливості та специфічні ознаки журналістського розслідування.

5.3. Загальне і специфічне у методиці журналістського дослідження.

Методичні рекомендації:

Охарактеризувати специфіку розслідувальної журналістики у сучасних медіа.

Визначити на конкретному прикладі (вибір здобувачем освіти) особливості та специфічні ознаки журналістського розслідування.

Обґрунтувати загальне і специфічне у методиці журналістського дослідження.

Завдання до самостійної роботи:

Проаналізувати, як соціальні мережі впливають на журналістські розслідування. Які можливості і ризики вони несуть? Як розслідувачі використовують соцмережі для збору інформації і комунікації з аудиторією? Дослідити, як фейкові новини і дипфейки впливають на довіру до журналістських розслідувань. Які інструменти і методи можна використовувати для розпізнавання дезінформації? Проаналізувати правові та етичні аспекти захисту джерел інформації для журналістів-розслідувачів.

Які загрози існують для джерел? Як журналісти можуть забезпечити їхню безпеку?

Форми проведення занять – практичне заняття

Методи та технології навчання – демонстрація презентації та аналіз конкретних ситуацій

Форма контролю – обговорення кейсів

ТЕМА 6. Методика роботи на журналістським дослідженням

План

6.1. Журналістське розслідування: задум, тема, гіпотеза, концепція.

6.2. Джерела задумів. Формування розслідувальної гіпотези або концепції матеріалу.

6.3. Достовірність інформації, доказовість і переконливість аргументації.

Методичні рекомендації:

Використовуючи конкретну ситуацію виконати практичний кейс провадження журналістського розслідування, визначивши його: задум, тема, гіпотеза, концепція. Обґрунтувати джерела задумів. Формування розслідувальної гіпотези або концепції матеріалу. З'ясувати достовірність інформації, доказовість і переконливість аргументації.

Завдання до самостійної роботи:

Сформулюйте основні етичні принципи проведення журналістських досліджень. Проаналізуйте можливі етичні дилеми, з якими може зіткнутися журналіст під час проведення дослідження. Обговоріть питання конфіденційності та згоди учасників дослідження.

Форми проведення занять – практичне заняття

Методи та технології навчання – демонстрація презентації та аналіз конкретних ситуацій

Форма контролю – обговорення кейсів

ТЕМА 7. Методи реалізації розслідувальної діяльності журналіста

План.

7.1.Методика роботи над зібраним матеріалом під час розслідування.

7.2.Класифікація інформації зібраної під час розслідування.

7.3.Особливості архівування зібраної інформації під час розслідування.

Методичні рекомендації:

Використовуючи отримані навички практико-орієнтованого навчання крізь аналіз конкретних ситуацій (Case-study) продемонструвати методику роботи над зібраним матеріалом під час розслідування.

Обґрунтувати класифікацію інформації зібраної під час розслідування.

Охарактеризувати особливості архівування зібраної інформації під час розслідування.

Завдання до самостійної роботи:

Проаналізуйте роботи відомих журналістів-розслідувачів (наприклад, Сеймура Херша, Карла Бернстайна, Юлії Сазонової). Зверніть увагу на методи, які вони використовували у своїх розслідуваннях, на їхню ефективність та особливості. Порівняйте підходи до розслідувальної журналістики в різних країнах (США, Велика Британія, країни Скандинавії, Україна). Визначте спільні та відмінні риси.

Форми проведення занять – практичне заняття

Методи та технології навчання – демонстрація презентації та аналіз конкретних ситуацій

Форма контролю – обговорення кейсів

ТЕМА 8. Форми представлення журналістського

розслідування на крос-медійних платформах.

План.

8.1. Основні принципи діяльності – прозорість і мультимедійність.

8.2. Комунікаційно-візуалізаційні етапи творення матеріалу журналістського розслідування.

8.3. Розповсюдження журналістського розслідування у соціально-інформаційних мережах.

Методичні рекомендації:

Використовуючи отримані навички практико-орієнтованого навчання крізь аналіз конкретних ситуацій (Case-study) продемонструвати: основні принципи діяльності – прозорість і мультимедійність, комунікаційно-візуалізаційні етапи творення матеріалу журналістського розслідування. Визначити шляхи розповсюдження журналістського розслідування у соціально-інформаційних мережах та охарактеризувати платформи інформаційного супроводу.

Завдання до самостійної роботи:

Виберіть конкретне журналістське розслідування (можна скористатися базами даних таких організацій, як Bellingcat, OCCRP тощо). Проаналізуйте, як це розслідування було представлено на різних платформах (веб-сайт, соціальні мережі, відеохостинг тощо). Оцініть ефективність обраних форматів для донесення інформації до аудиторії. Запропонуйте альтернативні варіанти представлення цього розслідування на крос-медійних платформах.

Форми проведення занять – практичне заняття

Методи та технології навчання – демонстрація презентації та аналіз конкретних ситуацій

Форма контролю – обговорення кейсів

3. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота здобувачів освіти із журналістики розслідувань – це не просто виконання завдання, а й перші кроки у складний і відповідальний світ журналістських розслідувань. Вона передбачає не лише збір інформації, але й аналіз, синтез, висновки та, зрештою, створення якісного журналістського продукту.

Реалізуючи виконання завдань винесених на самостійне опрацювання здобувач освіти здобуває:

✓ **Практичний досвід:** Студенти отримують можливість застосувати теоретичні знання на практиці, розвиваючи навички пошуку інформації, інтерв'ювання, аналізу даних та написання текстів.

✓ **Розвиток критичного мислення:** Журналістське розслідування вимагає вміння аналізувати великі обсяги інформації, відрізнити факти від маніпуляцій та будувати логічні ланцюжки.

✓ **Формування професійної етики:** Студенти вчаться дотримуватися високих стандартів журналістської етики, забезпечуючи точність, об'єктивність та достовірність своїх матеріалів.

✓ **Підготовка до професійної діяльності:** Самостійна робота – це своєрідний іспит, який дозволяє студентам оцінити свої сили та зрозуміти, чи готові вони до роботи в сфері журналістики розслідувань.

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне науково-дослідне завдання	20	Наукова стаття, або тези або реферат.
---	----	---------------------------------------

Написання реферату

Індивідуальне завдання передбачає написання наукової статті, або тези або реферату щодо тематики медіабезпеки та інформаційного суспільства та передбачає дослідження

основних питань програмного матеріалу.

Усі реферати/тези/статті повинні відповідати єдиним вимогам <https://peremena.com.ua/uk/titul-uk/vimogi-do-referatu-v-ukrayini/>.

Перелік тем для рефератів

1. Розслідування корупційних схем в органах влади.
2. Організована злочинність: структури, методи діяльності, вплив на суспільство.
3. Кіберзлочинність: сучасні загрози та способи захисту.
4. Відмивання грошей: міжнародні схеми та їх вплив на економіку.
5. Виборчі маніпуляції та фейкові новини.
6. Вплив лобізму на прийняття політичних рішень.
7. Порушення прав людини: конкретні кейси та міжнародна практика.
8. Соціальні проблеми: безробіття, бідність, дискримінація.
9. Екологічні злочини: незаконна вирубка лісів, забруднення довкілля.
10. Фармацевтична промисловість: розробки нових ліків та їх побічні ефекти.
11. Продовольча безпека: якість продуктів харчування, ГМО.
12. Дезінформація та маніпуляції в соціальних мережах.
13. Вплив великих технологічних компаній на суспільство.
14. Свобода слова та цензура в різних країнах.
15. Журналістські розслідування як інструмент боротьби з корупцією.
16. Етика журналістських розслідувань: проблеми та виклики.

17. Методи збору та аналізу інформації для журналістських розслідувань.

18. Роль журналістики розслідувань у формуванні громадської думки.

19. Історія відомих журналістських розслідувань та їх вплив.

20. Розслідування корупційних схем при будівництві олімпійських об'єктів.

21. Вплив російської пропаганди на українське суспільство.

22. Масштаби незаконної вирубки лісів в Амазонії.

23. Скандали з витоком персональних даних у великих компаніях.

24. Корупція в органах влади

25. Вибори та політична реклама

26. Вплив лобістів на політичні рішення

27. Діяльність політичних партій

28. Великий бізнес та його вплив на суспільство

29. Фінансові піраміди та шахрайство

30. Екологічні проблеми та бізнес

Перелік тем може мінятися з урахуванням актуальної проблематики у сфері .

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Mitchuk O., Naidur N. The Concept of «Communication» in the System of Social Communications. *Образ*. 2021. Вип. (47). С. 68–71

2. Аньєс І. Підручник із журналістики: пишемо для газет. Київ : КиєвоМогилян. акад., 2013. 544 с.

3. Беата Бель, Олександр Бурмагін, Томаш Патора, Олег Хоменок. Посібник з журналістських розслідувань.

Теорія та практика. Київ, 2013. 190 с. URL: <https://irrp.org.ua/wp-content/uploads/2013/12/verstka.pdf>

4. Гарачковська О. Жанри журналістики в системі друкованих ЗМІ : навч. посіб. Київ, 2019. 344 с.

5. Гороховський О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи : практич. посіб. Дніпро : ЛІРА, 2017. 133 с.

6. Джолос О. В. Компетентність та ідентифікація експертів у контексті дотримання стандартів збалансованості та достовірності інформації. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2019. Т. 1 (74). С. 38–45.

7. Дуцик Д., Черниш В., Вороніна В., Рюче Н. Збройний конфлікт у термінах. Київ, 2019. 90 с.

8. Кросмедіа: контент, технології, перспективи : монографія / авт. кол. В.В. Різун, В.Е. Шевченко ; за заг. ред. В. Е. Шевченко. Київ : Київ. ун-т, 2018. 319 с.

9. Кулеба Д. Війна за реальність. Як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ : Книголав, 2019. 381 с.

10. Мітчук О. А. Права людини і професійні права журналістів, медіа працівників. *Актуальні питання соціальних комунікацій*, 2018. Вип. 4. С. 35–40.

Допоміжна література:

11. Аркуша Л. І. Журналістська та оперативнорозшукова діяльність: особливості співвідношення. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру : (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практич. конф., м. Одеса, 21 трав. 2021. Одеса : Гельветика, 2021. Т. 2. С. 270–273.*

12. Ла Рош Вальтер фон. Вступ до практичної журналістики : навч. посіб. / за заг. ред. В. Ф. Іванова та

А. Коль. К. : Академія Української Преси, 2005. 229 с.

13. Мас-медіа у термінах і визначеннях / уклад. Ю. В. Бондар. Київ, 2005. 224 с.

14. Мітчук О. А. Аналітична стаття на сторінках регіональної преси: тематика та жанрові різновиди (за матеріалами рівненських газет). *Актуальні питання соціальних комунікацій*, 2019. Вип. 6. С. 35–40.

15. Мітчук О. А. Висвітлення аналітичного контенту у регіональних медіях (за матеріалами рівненських газет). *Актуальні питання соціальних комунікацій*, 2020. Вип. 6. С. 35–40

16. Павлова О. Ю., Тормахова А. М. Візуальні практики та комунікація : курс лекцій. Київ : Київ. ун-т, 2018. 223 с.

17. Хоменок О. С., Бурмагін О. О., Іванова К. Б., Рибка Є. М., Томіленко С. А. Журналістське розслідування : навчальний посібник для початківців / За заг.ред. О. Хоменка. Мелітополь, 2008. 182 с.

Інформаційні ресурси

Національна спілка журналістів України. URL: <https://nsju.org/>

Закон України «Про Медіа». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>

Закон України «Про реформування державних і комунальних друкованих медіа». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/917-19>

Закон України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80>

Закон України «Про державну таємницю». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>

Закон України «Про доступ до публічної інформації».
– URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

Закон України «Про інформацію». URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

Аналітика в журналістиці як форма специфічного впливу : веб-сайт. URL:
https://ms.detector.media/mediaprovita/master_clas/analitika_v_zhurnalistitsi_yak_forma_spetsifichnogo_vplivu/

Аналітична журналістика та нові медіа: нові можливості для регіональних ЗМІ: веб-сайт. URL:
<http://pik.cn.ua/2476/analitichna-zhurnalistika-ta-novimedia-novi-mozhливosti-dlya-regionalnih-zmi/>

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича. Бібліотеки ВНЗ України : веб-сайт. URL:
<http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/res/resour.php3>

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича. Бібліотеки ВНЗ України : веб-сайт. URL:
<http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/res/resour.php3>

Про інформацію : Закон України від 02.10.92 № 2658-ХІІ. URL:
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>